

שיעור א: מצות שחיטה (א)

שיעור פתיחה למסכת חולין

Session #1: The Mitzvah of Shehitah (part 1)

Introductory Shiur to Masekhet Hullin

(1) פסחים ז ע"ב

מיתיבי ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה
התם נמי היכי גימא? גימא לשחוט? לא סגיא דלאו איהו שחט?
פסח וקדשים מאי איכא למימר? אין הכי נמי.

(2) דברים פרק יב, כ-כח

כִּי־יִרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת־גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לְךָ וְאָמַרְתָּ אֲכַלְהָ בָשָׂר כִּי־תֵאָוֶה נַפְשְׁךָ לֵאכֹל בָּשָׂר בְּכָל־אוֹת נִפְשְׁךָ
תֹאכַל בָּשָׂר: כִּי־יִרְחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאֲנֶךָ אֲשֶׁר נָתַן ה' לְךָ
כַּאֲשֶׁר צִוִּיתְךָ וְאָכַלְתָּ בִשְׂעָרֶיךָ בְּכָל אוֹת נִפְשְׁךָ: אֲךָ כַּאֲשֶׁר יֹאכַל אֶת־הַצִּבִּי וְאֶת־הָאֵיל בֵּן תֹאכַלְנוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר
יִחָדּוּ וְיֹאכְלֻנוּ: רַק חֹזֶק לִבְלֹתִי אֲכַל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם־הַבָּשָׂר: לֹא תֹאכְלֻנוּ עַל־הָאָרֶץ
תִּשְׁפְּכֻנוּ בַּמַּיִם: לֹא תֹאכְלֻנוּ לְמַעַן יֵיטֵב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ כִּי־תַעֲשֶׂה הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֶיךָ ה': רַק קֹדֶשֶׁיךָ אֲשֶׁר־יִהְיוּ לְךָ
וְנִדְרֶיךָ תִּשָּׂא וּבָאתָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר ה': וְעָשִׂיתָ עֲלֵיתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל־מִזְבֵּחַ ה' אֱלֹהֶיךָ וְדָם־זִבְחֶיךָ יִשְׁפֹךְ
עַל־מִזְבֵּחַ ה' אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹאכַל: שְׁמֹר וּשְׁמַעְתָּ אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ לְמַעַן יֵיטֵב לְךָ וּלְבָנֶיךָ
אַחֲרֶיךָ עַד־עוֹלָם כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיֵּשֶׁר בְּעֵינֶיךָ ה' אֱלֹהֶיךָ:

(3) ויקרא פרק ג פסוק יז

חֲקַת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כֹּל־חֵלֶב וְכָל־דָּם לֹא תֹאכְלוּ:

(4) ויקרא פרק יז, ח-יד

וְאֵלֶּהם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר אֲשֶׁר־יָגוּר בְּתוֹכְךָ אֲשֶׁר־יַעֲלֶה עִלָּה אוֹזֵבָח: וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יִבְיֵאוּ
לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לָהּ וְנִבְרַת הָאִישׁ הַהוּא מַעֲמִיו: וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְךָ אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל־דָּם וְנִתְּתִי
פָנִי בַנֶּפֶשׁ הָאֲכָלָת אֶת־הַדָּם וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמִּי: כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הוּא וְאֲנִי נָתַתִּיו לָכֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ
לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי־הַדָּם הוּא בַנֶּפֶשׁ יִכָּפֵר: עַל־כֵּן אֶמְרֹתִי לְבָנִי יִשְׂרָאֵל כָּל־נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא־תֹאכַל דָּם וְהַגֵּר הַגֵּר
בְּתוֹכְכֶם לֹא־יֹאכַל דָּם: וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְךָ אֲשֶׁר יֵצֵא צִיד חַיָּה אוֹ־עוֹף אֲשֶׁר יֹאכַל וְשָׁפַךְ
אֶת־דָּמּוֹ וְכִסְּהוּ בַּעֲפָר: כִּי־נֶפֶשׁ כָּל־בָּשָׂר דָּמּוֹ בְּנִפְשׁוֹ הוּא וְאָמַר לְבָנִי יִשְׂרָאֵל דָּם כָּל־בָּשָׂר לֹא תֹאכְלוּ כִּי נֶפֶשׁ כָּל־
בָּשָׂר דָּמּוֹ הוּא כָל־אֲכָלִיו וְכִרְתָּ:

(5) ספרי דברים פרשת ראה פסקא עה

כאשר צויתך, מה קדשים בשחיטה אף חולין בשחיטה

(6) חולין פה ע"ב

תניא רבי אומר פֶּאֶשֶׁר צוֹיִתְךָ
מִלֵּמַד שְׁנֻצָּטוּה מִשֶּׁה עַל הַנֶּשֶׁט וְעַל הַקֶּה וְעַל רוֹב אֶחָד בְּעוֹף וְעַל רוֹב שְׁנַיִם בְּבִהֵמָה

(7) ר' יוסף בכור שור דברים י"ב:כ"א

אשר צויתך – תעשה הזביחה,
רמז להילכות שחיטה, שהיה, דרסה, חלדה, הגרמה, ועיקור, רוב אחד בעוף, ורוב שנים בבהמה

(8) ר' יוסף בכור שור ויקרא י"ז:א

כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתיו – כלומר: מפני שני טעמים אני אוסרו: אחת שהוא נפש ואין הגון לאוכלו, ועוד שאני נתתיו {לכם על המזבח}. נמצא בבהמה הנקרבת שני טעמים, ובחיה ובעוף מפני שהוא נפש. ולכך הדם הוא אסור מכל בהמה, חיה, ועוף, אבל איסור חלב אינו אלא מפני שהוא נקרב, ולכך אינו נוהג אלא בנקרבת. ושניהם איסור קדושה שקדושתן אוסרתן, ולא כשאר איסורין שהם משוקצים וטמאים. ולפיכך בהמה נקרבת – דבר ידוע שדמה אסור, שהרי דמה ראוי ליזרק על גבי המזבח, ואינו צריך היכר אחר, וכתוב: עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפֹּכֶנּוּ. אבל אותו של חיה ועוף שאינו נזרק – הטעינו הכתוב כיסוי, להיות היכר שהוא אסור.

(9) ספר המצוות לרס"ג

את ה' אלקיך תירא, ואותו תעבוד בתפלה, ערב, ובקר יחדוהו, באות, וטוטפת לתהלה:

בכנפך צצית נצח, ובפתחך מזוזה סלה, כבוד הוריק, ירא מהם כלאל נתן למו גדולה:

גדולה לזקני, והדרתם, ומורא למקדש תקים, ללמוד, וללמד דת, והמלך יקראנה לעם בלהקים:

דחה האלילים, ונתצתם, וריעך כמוך תחשקם, הביאה כופר, וצדק תרדוף, ומשקלותיך לצדק הקם:

הקם תקים, ועזוב תעזוב, והעב תעביט די חסרון, השב תשיב אבדה, והענק תעניק והוכיח לכשון:

וחי אחיך עמך, וברכת בשבעך ברוך, המול ימול יליד ביתך, ומקנת כספך לברית זכרון:

זכר, שמור השבת אתה, ובניך, ועבדיך, ובהמתך ישבתו בו, ראשון, ושביעי בניסן, עצרת, ותרועה קדש לנקבו:

חַקֵּת הכפורים קדשהו, והחג, והשמיני בו, שלש רגלים תחוג, ומתנת יד כברכת טובו.

טובו בפסח, מצה, ומרור, לבער חמץ ולכלות, שבועות, וסוכה, ולולב, תקיעה, וענוי ממאכלות:

ירחי עיבור ופסח שני, ושמחת החגים למלאת, כתוב זאת רמז מגלה, ונר ימי חנוכה עד כלות:
 כלות שש שנים הארץ, ובהם תחפיש עבד עברי, הנלקח, שנת החמשים ונטשתה, וגם הרצוע בה יפקח:
 לתת תרומה, וראשית עריסך, והלולי קדש מרקח, אך תשיב חבול לצריכיו ותבורך בכל מקח:
 מִקַּח כֶּסֶף וְשֵׁטֶר וּבִיָּאָה בָּם בְּאִשָּׁה תְּרִיד, שארה, כסותה ועונתה בעודנה, וכריתות בצאתה להפריד:
 נכספת ליפת תואר גיירנה, ותבחון השוטה מהמריד, יבמתך חלוק, או יבם אולי יקום שריד:
 שְׂרִיד מֵהַפִּיל שִׁים מַעֲקָה, ופדה פטר רחם בהפתח ושגר בהמה יקדשון, ויפדה הרכש או ינותח:
 לַעַת הַמִּקְוִשְׁרוֹת תִּבְכְּרֶנָּה הַקִּדִּישִׁים מֵאֵין רֵתַח, גִּירִי צֶדֶק כְּאִזְרַח, והנבלה לתושבי פתח.
 פֶּתַח הַבְּכוֹרִים אִם פֶּתַחוּ הַבִּיָּאָם, ותקרא במקדשים, מעשר בהמה, ומעשר ראשון, ומעשר אביונים מדושים.
 לַעֲוֹד בִּשְׁנֵי לִבְחִירָה, או תפדהו ודמיו מקדשים, והתודית בקימך כל אלה ביערתי כל מעשרות קדשים:
 קֹדֶשׁ רִאשִׁית גֶּזֶק, ומתנות זבחיך ארבע, **הלכות שחיטה תחקור כדת**, ולכסות דם הנובע:
 רַחֲב גְּבוּלְךָ וְהַתְּאוּיָה תִּדְשְׁנָה טוֹבִי וְתִשְׁבַּע תֵּט אַחֲרַי רַבִּים, במדרשי פנים שבע:
 שִׁבְעַת וְתִשְׁעִים מִצְוֹת עָשָׂה אֱלֹהִים תְּמִיד תִּגְמֹר, כי מצוות הגוף המה השכילם ומעדניהם תזמור:
 תִּבְּוֹאֲתֶךָ טוֹבָה אֲשֶׁר צִפְנֹתִי פַעֲלֹתִי לַחֲסִים לֵאמֹר, אם תלך בדרכי חקי ומשפטי תשמור:
 ...
 טֹרֶף אֲבִיר מִן הַחַי, וגיד הנשה, **נבלה**, וטרפה, חלב, ודם, על הדם לא תאכלו, ובשר בחלב, אתו ואת בנו בהתיחדם:

(10) רמב"ן דברים י"ב:א

וטעם וזבחתי כאשר צויתך – על דעת רבותינו: כאשר צויתך – על פה מהלכה למשה מסיני, מלמד שנצטוו משה על הושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה. **ודע כי שחיטה בלשון הקודש הוא הכורת סימני הצואר**, ואל תחוש בעבור שאמר: וישחטם במדבר, כי היא מליצה שזבח אותם כצאן. והנה צוה בקרבנות ושחט, ושחטו שהוא בסימני הצואר. והנה מתחלה צוה שיהיה כל מה שהם אוכלים שלמים, והם שחוטים כמשפט הקרבנות, ועתה כשבא להתיר בשר החולין אמר: וזבחתי מבקרך ומצאנך כאשר צויתך בהיותם קרבנות. ותאכל אותם חולין בכל תאות נפשך – שיתירם חולין בכל מקום, ובלבד שיהיו זבוחים כאשר צוה מתחלה בהיותם כולם קרבנות. וזהו פשוטו של מקרא זה על הנכון, ושמא גם רבותינו נתכוננו לזה, שאמרו בסיפרי: כאשר צויתך – מה קדשים בשחיטה אף חולין בשחיטה. והנה מצות השחיטה מפורשת בכאן, ומבוארת מדברי רבותינו בקבלה.

(11) רמב"ן בראשית א:כט

הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע - לא הרשה לאדם ולאשתו להמית בריה ולאכול בשר, אך כל ירק עשב יאכלו יחדיו כלם, וכשבאו בני נח התיר להם בשר, שנאמר כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה כירק עשב נתתי לכם את כל. כירק עשב שהתירתי לאדם הראשון התירתי לכם את כל, לשון רש"י. וכן פירש הרב במסכת סנהדרין (נט: ד"ה לא הותר) ולכל חית הארץ, לכם ולחיות נתתי העשבים ואת האילנות ואת כל ירק עשב לאכלה. ואם כך יהיה פירוש את כל ירק עשב לאכלה - ואת כל ירק עשב:

ואינו כן, אבל נתן לאדם ולאשתו כל עשב זרע זרע וכל פרי עץ. ולחית הארץ ולעוף השמים נתן כל ירק עשב, לא פרי העץ ולא הזרעים. ואין מאכלם יחד כלם בשוה, אך הבשר לא הורשו בו עד בני נח כדעת רבותינו. והוא פשוטו של מקרא:

והיה זה, מפני שבעלי נפש התנועה יש להם קצת מעלה בנפשם, נדמו בה לבעלי הנפש המשכלת, ויש להם בחירה בטובתם ומזוניהם, ויברחו מן הצער והמיתה. והכתוב אומר מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ:

וכאשר חטאו, והשחית כל בשר את דרכו על הארץ, ונגזר שימותו במבול, ובעבור נח הציל מהם לקיום המין, נתן להם רשות לשחוט ולאכול, כי קיומם בעבורו:

ועם כל זה לא נתן להם הרשות בנפש ואסר להם אבר מן החי. והוסיף לנו במצות לאסור כל דם, מפני שהוא מעמד לנפש, כדכתיב כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם כל בשר לא תאכלו כי נפש כל בשר דמו הוא, כי התיר הגוף בחי שאינו מדבר אחר המיתה, לא הנפש עצמה. **וזה טעם השחיטה**, ומה שאמרו **צער בעלי חיים דאורייתא**. וזו ברכתנו שמברך **אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה**. ועוד אדבר בענין המצוה בדם בהגיעי שם (ויקרא יז - יד), אם גומר השם עלי:

(12) ספר המצוות לרמב"ם מצוות עשה קמו

והמצוה הקמ"ו היא שצונו לשחוט בהמה חיה ועוף ואחר יאכל בשרן ושלא יהיה להן התר אלא בשחיטה לבד. והוא אמרו יתעלה (ראה יב) וזבח ממקדך ומצאנך כאשר צויתך. ולשון ספרי וזבח מה מוקדשין בשחיטה אף חולין בשחיטה כאשר צויתך מלמד שנצטוו משה על הושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה. וכבר התבארו משפטי מצוה זו וכל דקדוקיה במסכתא המחוברת לה כלומר מסכת חולין:

(13) ראב"ד מצוות עשה: קמ"ו

לשחוט בהמה וכו'. א"א זו אין לו טעם. ואולי לאו הבא מכלל עשה - עשה.

(14) תשובות ר"י קארו על סה"מ

קמו לשחוט בהמה חיה ועוף: כתב הראב"ד ז"ל אין לו טעם ואולי לאו הבא מכלל עשה עשה עכ"ל. נראה שטעמו מפני שאין זו מצוה מחוייבת שאם ירצה שלא לאכול בשר או אם ירצה שלא לשחוט הוא בעצמו רשאי אבל הוא לאו הבא מכלל עשה לא תאכל אבר מן החי ולא נבלה הא שחוטה אכול. וי"ל לדעת רבינו שהיא עשה למי שירצה לאכול בשר שישחוט או ישחוט לו אחר:

(15) רמב"ם שחיטה - הקדמה

הלכות שחיטה

יש בכללן חמש מצוות, שלש מצוות עשה, ושתיים מצוות לא תעשה, וזה הוא פרטן: א' לשחוט ואחר כך יאכל, ב' שלא לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד, ג' לכסות דם חיה ועוף, ד' שלא ליקח האם על הבנים, ה' לשלח האם אם לקחה על הבנים. וביאור מצוות אלו בפרקים אלו.

(16) רמב"ם שחיטה א:א

מצוות עשה שישחוט מי שרצה לאכול בשר בהמה חיה או עוף ואחר כך יאכל, שנאמר וזבח ממקדך ומצאנך, ונאמר בבכור בעל מום אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו, הא למדת שחיה כבהמה לענין שחיטה. ובעוף הוא אומר אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו, מלמד ששפיכת דם העוף כשפיכת דם החיה:

(17) השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש א

ואם תאמר שראוי למנותן מצוה מפני שהערוב עצמו יקרא מצוה מדבריהם שהרי אנו מברכין עליו אקב"ו על מצות ערוב וכן נטילת הידים, תדע ותשכיל שאין זה אצל בעל ההלכות מצוה שתמנה לפי שאין אדם מצווה לעשות הערוב או שלא לעשותו ואינו כלל בקום עשה. וכן נטילת הידים אין מצותה בחיוב כלל ולא הטיילו חכמים על האדם שיטול ידיו כלל ולאכול והנוטל ידיו עשרה פעמים ביום ואוכל אין לזה מצוה יותר מזה. אבל אלו היתר האיסור הן. דומה למצות השחיטה שתקנו בה נמי (פס' ז ב) וצונו על השחיטה ודקדקו בה לימא לשחוט לא סגיא דלא שחיט. ואלו וכיוצא בהן לאו הבא מכלל עשה ועיקרן הוא הלאו שנאמר בהן

77

[illegible][illegible][illegible]

(18) ספר החינוך מצוה תנא

מצות שחיטה

שכל מי שירצה לאכול בשר בהמה חיה או עוף שישחוט אותם תחלה כראוי ולא יהיה לו היתר אלא בזביחה, ועל זה נאמר, וזבחית מבקרך ומצאנך וגו' כאשר צויתך וגו'. ולשון ספרי [כאן], **מה מוקדשים בשחיטה** אף חולין, **כאשר צויתך, מלמד שנצטוו משה רבנו על הושט ועל הגרירתו, ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה**. פירוש, לא שיהיה כן במשמע הכתוב, אלא שהציווי הזה באה הקבלה עליו שהיה כן שנצטוו בכל ענין השחיטה כמו שידוע לנו, בסכין ושיעור מקום השחיטה בושט ובקנה ושאר הענינים.

ואף על פי שלא הזכיר הכתוב רק בקר וצאן, ידענו שהחיה בכלל בהמה שהכתוב הקישן, דכתיב בפסולי המוקדשין, אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו. והעוף גם כן צריך שחיטה דאיתקש לבהמה דכתיב זאת תורת הבהמה והעוף, אלא שחכמים דקדקו והקבלה שמסייעת דמכיון שהטילו הכתוב לעוף בין בהמה שצריכה שחיטה לדגים שאין בהם שחיטה, דכתיב זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים, שבשחיטת סימן אחד די לו. ומהיכן למדו לומר שאין שחיטה בדגים, דכתיב בהו אם את כל דגי הים יאסף להם, באסיפה בעלמא, בין שהם נאספים חיים או אפילו מתים. וכן כל מין חגב אין לו שחיטה, שבהן כתיב גם כן לשון אסיפה כמו בדגים, דכתיב אוסף החסיל, ועוד דבתר דגים אדכרינהו קרא בסוף סדר ביום השמיני, שנאמר זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים, אלו דגים, ולכל נפש השורצת על הארץ, אלו חגבים, ועוד דקשקשין אית להו בגופן כדגים.

כבר כתבתי בסוף סדר צו באיסור דם בסימן קמ"ח ובראש אחרי מות עשה דכסוי הדם בסימן קפ"ה בענין הרחקה שהרחיקה ממנו התורה דם כל בשר מה שידעת. **ואומר גם כן על צד הפשט כי מצות השחיטה היא מאותו הטעם**, לפי שידוע כי מן הצואר יצא דם הגוף יותר מבשאר מקומות הגוף, ולכן נצטוונו לשחטו משם טרם שנאכלהו, כי משם יצא כל דמו ולא נאכל הנפש עם הבשר. ועוד נאמר בטעם השחיטה מן הצואר ובסכין בדוק, כדי שלא נצער בעלי החיים יותר מדאי, כי התורה התירן לאדם למעלתו ליזון מהם ולכל צרכיו, לא לצערן חנם, וכבר דברו חכמים הרבה באיסור **צער בעלי חיים** בבבא מציעא ובשבת אם הוא אסור דאוריתא, והעלו לפי הדומה שאסור מדאוריתא.

(19) ספר מצוות גדול עשין רמזי מצוות עשה

אלו הם מצוות עשה של הכשר מאכלות:

נט) לבדוק בסימני בהמה וחיה שנאמר זאת הבהמה אשר תאכלו וגומר ונאמר והבדלתם בין הבהמה וגומר:

(סה"מ קמט, מאכלות אסורות פ"א ה"א)

ס) לבדוק בסימני העוף עד שיבדיל בין טמא לטהור שנאמר כל צפור טהורה תאכלו: (סה"מ קנ, מאכלות

אסורות פ"א ה"א)

סא) לבדוק בסימני חגבים עד שידע הטמא מן הטהור שנאמר אשר לו ברעים ממעל לדגליו: (סה"מ קנא,

מאכלות אסורות פ"א ה"א)

סב) לבדוק בסימני הדגים עד שידע הטמא מן הטהור שנאמר את זה תאכלו [וגומר] ועוד נאמר להבדיל

בין הטמא ובין הטהור: (סה"מ קנב, מאכלות אסורות פ"א ה"א)

סג) שישחוט מי שירצה לאכול בהמה חיה או עוף **כהלכותיו** ואחר כך יאכל שנאמר וזבחת מבקרך

ומצאנך כאשר צויתך. שם בארנו הלכות שחיטה. ודין בדיקת טריפות הריאה ושאר טריפות אף על

פי שעיקר אזהרת טריפות הריאה בספר מצות לא תעשה (קלד): (סה"מ קמו, שחיטה פ"א ה"א)

סד) לכסות דם שחיטת העוף וחיה הנאכלים שנאמר (ויקרא יז, יג) חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו

וכסו בעפר: (סה"מ קמז, שחיטה פי"ד ה"א)

סה) לשלח את הקן שנאמר (דברים כב, ז) שלח תשלח את האם וגומר: (סה"מ קיח, שחיטה פי"ג הל' א ב)